

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) muuttamista siten, että otetaan huomioon kuluttajaneuvontaa koskevien tehtävien siirtyminen maistraateilta Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Ehdotettu muutos on luonteeltaan lakitekninen.

Ehdotettu laki liittyy pääministeri Juha Sipilän hallituksen 5. huhtikuuta 2016 tekemään linjaukseen valtion hallintotehtävissä noudatettavista periaatteista.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Nykytila

Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 10 kohdan mukaan kuluttajansuoja on valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva asia. Itsehallintolain 30 §:ssä on säännökset valtakunnan viranomaisien hallintotoimivallasta ja menettelystä eräissä hallintoasioissa suhteessa Ahvenanmaan maakuntaan. Lain 30 §:n 11 kohdassa säädetään kuluttajaneuvonnan järjestämisestä maakunnassa. Lainkohdan mukaan maakunnan viranomaiset huolehtivat maakunnassa kuluttajaneuvontaa koskevan lainsäädännön mukaan maistraatille kuuluvista tehtävistä maakunnan ja valtion välisen sopimuksen mukaisesti.

Itsehallintolain 32 §:n mukaan maakunnan hallituksen suostumuksella voidaan valtakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä siirtää asetuksella (sopimusasetus) määrääjäksi tai toistaiseksi maakunnan viranomaisille. Kuluttajaneuvontaa koskevien tehtävien siirrosta on annettu itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitettu sopimusasetus. Voimassa oleva sopimusasetus, tasavallan presidentin asetus kuluttajaneuvontaa koskevien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla (720/2014) vastaa itsehallintolain 30 §:n 11 kohdassa tarkoitettua maakunnan ja valtion välistä sopimusta.

Sopimusasetuksen 1 §:n mukaan Ålands ombudsmannamyndighet -niminen viranomainen vastaa Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 11 kohdan mukaan maakunnan viranomaisille kuuluvista kuluttajaneuvontatehtävistä. Asetuksen 2 §:n mukaan valtakunta vastaa asetuksen mukaisten tehtävien hoitamisesta aiheutuvista Ahvenanmaan maakunnan hallituksen menoista ja kustannuksista maakunnan hallituksen ja valtiovarainministeriön sopimuksen mukaisesti.

Kuluttajaneuvonnasta annetun lain (800/2008) 2 §:n 2 momentin mukaan kuluttajaneuvonta on maistraatin tehtävä. Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta kuluttajaneuvonta voidaan valtiovarainministeriön asetuksella määrätä tiettyjen maistraattien tehtäväksi, jos se palvelujen kannalta on tarkoituksenmukaista eikä vaaranna palveluiden alueellista saatavuutta.

Maistraatit ovat rekisterihallintoasetuksen (248/1996) 1 §:n 2 momentin mukaan aluehallintoviraston alaisia rekisterihallinnon paikallisviranomaisia. Aluehallintovirastojen yleishallinnollinen ohjaus, rekisterihallinto ja väestökirjanpito kuuluvat valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 17 §:n 12 kohdan mukaan valtiovarainministeriön toimialaan.

1.2 Ehdotetut muutokset

Valtiovarainministeriö asetti 31 päivänä elokuuta 2017 hankkeen toimikaudelle 1.9.2017—31.3.2019 valmistelemaan maistraattien uudelleenorganisointia, jonka lähtökohtana oli pääministeri Juha Sipilän hallituksen 5 päivänä huhtikuuta 2016 tekemä linjaus valtion hallintotehtävissä noudatettavista periaatteista. Ensimmäisenä periaatteena on valtakunnallinen toimivalta silloinkin, kun tehtävät edellyttävät alueellista tai paikallista läsnäoloa. Toisena periaatteena valtion hallintotehtävissä on valtakunnallisesti yhtenäisen toimintatavan ja ratkaisukäytännön soveltaminen.

Osana edellä mainittua hanketta kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen antoi vanhempi neuvonantaja Jouni Backmanille toimeksiannon selvittää ja arvioida maistraattien erilaisia organisointivaihtoehtoja sekä tehdä tarvittaessa muita organisointi- ja kehittämis ehdotuksia.

Selvityshenkilö Backmanin luovutti raporttinsa kunta- ja uudistusministeri Vehviläiselle 8 päivänä marraskuuta 2017.

Selvityshenkilön tekemien ehdotusten pohjalta valtiovarainministeriö päätti 5 päivänä joulukuuta 2017 osana maistraattien ja Väestörekisterikeskuksen tehtävien yhdistämishankkeen muutospäätöstä, että maistraattien, Väestörekisterikeskuksen ja Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimivan maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön tehtävät yhdistetään vuoden 2020 alusta uudeksi valtakunnalliseksi kokonaisuudeksi Väestörekisterikeskukseen. Samassa yhteydessä päätettiin valmistella maistraattien kuluttajaneuvontatehtävien siirtäminen Kilpailu- ja kuluttajavirastoon myöhemmin hankkeen valmistelun yhteydessä linjattavan aikataulun mukaisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriö selvitti kuluttajaneuvontatehtävien siirtoon liittyviä asioita yhdessä Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa ja totesi 21 päivänä joulukuuta 2017 allekirjoitetussa päätöksessä, että siirto on työ- ja elinkeinoministeriön puolesta mahdollista toteuttaa vuoden 2019 alusta. Hankkeen ohjausryhmä linjasi 19 päivänä joulukuuta 2017 pitämässään kokouksessa jäsenten enemmistön kantana, että tehtäväsiirto on mahdollista toteuttaa muusta uudistuksesta poiketen jo vuoden 2019 alussa. Valtiovarainministeriö päätti 9 päivänä tammikuuta 2018 tekemällään päätöksellä, että kuluttajaneuvontatehtävät siirretään Kilpailu- ja kuluttajavirastoon vuoden 2019 alusta alkaen. Tarvittavat säädösmuutokset valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriössä.

Esityksessä itsehallintolain 30 §:n 11 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että maistraatti korvataan Kilpailu- ja kuluttajavirastolla, koska kuluttajaneuvontatehtävät siirretään Kilpailu- ja kuluttajavirastolle 1 päivästä tammikuuta 2019 alkaen.

2 Esityksen vaikutukset

Esitys on lakitekninen. Esityksellä ei ole taloudellisia, hallinnollisia tai muita vaikutuksia.

Esityksestä ei aiheudu lisäkustannuksia valtiolle tai Ahvenanmaan maakunnalle. Ehdotetun lain tultua voimaan tehtävien järjestämisestä vastaisivat edelleen Ahvenanmaan maakunnan viranomaiset edellä kerrotun sopimuksen mukaisesti, ja Ålands ombudsmannmyndighet -niminen viranomainen vastaisi kuluttajaneuvontatehtävistä. Kustannusvastuu kuluttajaneuvonnan järjestämisestä Ahvenanmaalla olisi edelleen valtiolla. Voimassa olevaa sopimusasetusta on lainmuutoksen voimaantulon yhteydessä muutettava.

3 Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu oikeusministeriössä työ- ja elinkeinoministeriöltä saadun luonnoksen pohjalta. Valmistelussa on oltu yhteydessä valtiovarainministeriöön. Ehdotuksesta on pyydetty lausuntoa valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Kilpailu- ja kuluttajavirastolta, Ahvenanmaan valtionvirastolta ja Ahvenanmaan valtuuskunnalta. Lausuntonsa antoivat Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Ahvenanmaan valtuuskunta, valtiovarainministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Ahvenanmaan maakunnan hallitus on lausunnossaan katsonut, että itsehallintolain verohyvitystä koskevaa 49 §:ää olisi samalla muutettava. Valtiovarainministeriöllä ja työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ollut huomauttamista esitysluonnokseen.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys on riippuvainen kuluttajaneuvontatehtävien siirtämistä maistraateilta Kilpailu- ja kuluttajavirastolle koskevasta hallituksen esityksestä ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Kuluttajaneuvontatehtävien siirtämistä koskeva hallituksen esitys (HE 130/2018 vp) on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

6 Säättämisjärjestys

Itsehallintolain 69 §:n 1 momentin mukaan lakia voidaan muuttaa vain eduskunnan ja maakuntapäivien yhtäpitävin päätöksin. Eduskunnassa päätös on tehtävä siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty, eli perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, ja maakuntapäivillä siten, että sitä on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Ehdotetulla itsehallintolain muutoksella on yhteys valtionhallintoa koskeviin uudistuksiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lakiehdotus käsitellään kiireellisesti perustuslain 73 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, sekä Ahvenanmaan maakuntapäivien päätöksen mukaisesti, joka on tehty 16 päivänä elokuuta 1991 annetun Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 69 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla,

muutetaan Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 11 kohta seuraavasti:

30 §

Toimivalta ja menettely hallintoasioissa

Hallinnosta valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluvissa asioissa huolehtivat valtakunnan viranomaiset noudattaen seuraavaa:

11) kuluttajaneuvontaa koskevan lainsäädännön mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kuuluvista tehtävistä maakunnassa huolehtivat maakunnan viranomaiset maakunnan ja valtion välisen sopimuksen mukaisesti;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 20 päivänä syyskuuta 2010

Pääministeri

Juha Sipilä

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, sekä Ahvenanmaan maakuntapäivien päätöksen mukaisesti, joka on tehty 16 päivänä elokuuta 1991 annetun Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 69 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla,

muutetaan Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 11 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

30§

30§

Toimivalta ja menettely hallintoasioissa

Toimivalta ja menettely hallintoasioissa

Hallinnosta valtakunnan lainsäädäntövalan piiriin kuuluvissa asioissa huolehtivat valtakunnan viranomaiset noudattaen seuraavaa:

Hallinnosta valtakunnan lainsäädäntövalan piiriin kuuluvissa asioissa huolehtivat valtakunnan viranomaiset noudattaen seuraavaa:

11) kuluttajaneuvontaa koskevan lainsäädännön mukaan maistraatille kuuluvista tehtävistä maakunnassa huolehtivat maakunnan viranomaiset maakunnan ja valtion välisen sopimuksen mukaisesti;

11) kuluttajaneuvontaa koskevan lainsäädännön mukaan *Kilpailu- ja kuluttajavirastolle* kuuluvista tehtävistä maakunnassa huolehtivat maakunnan viranomaiset maakunnan ja valtion välisen sopimuksen mukaisesti;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 ____.